

Remissvar över betänkandet Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan (SOU 2024:44)

Naturvetarna ställer sig bakom utredningens förslag i sin helhet, men framhåller vikten av ökade resurser, gemensamma stödsystem och tydliga strukturer. Idag vittnar våra medlemmar om att myndigheterna inte alltid har en gemensam linje och vägleder på olika sätt som beror på att de hanterar olika lagstiftning och att rapportering sker på olika nivåer.

Naturvetarna ser ett behov av en helhetsanalys av hur tillsynen fungerar i Sverige. En utredning om att effektivisera livsmedelstillsynen (Dir. 2023:170) pågår parallellt med denna utredning och vi ser en risk att tillsynen som redan idag har en väldigt komplicerad organisering blir än mer komplex och svåröverblickbar. Idag finns hela 270 kontrollmyndigheter, som alla har olika förutsättningar att sköta sitt uppdrag.

Med anledning av detta föreslår vi att det tillsätts en utredning för en effektiv, kvalitetssäker och enhetlig tillsyn i hela Sverige inom livsmedel, djurskydd, miljö och hälsa. Utredningen bör särskilt analysera:

1. Hur resursfördelningen och storleken på tillsynsmyndigheten påverkar handläggarnas förutsättningar att arbeta effektivt. Bemanningen på alla myndigheter måste ge tid för utveckling, samverkan och återhämtning.
2. Hur myndigheternas samverkan och fortbildning kan förbättras, för ökad likvärdighet i bedömningar och större tydlighet gentemot företagen.
3. Hur ett nationellt gemensamt digitalt stödsystem inom tillsynen skulle kunna utformas, så att myndigheterna får stärkta förutsättningar att arbeta effektivt, undvika dubbelarbete och att kunna prioritera sitt arbete
4. Möjligheterna att skapa ett avgiftssystem som gynnar företag som har god efterlevnad till lagstiftningen och samtidigt bidrar till en god arbetsmiljö för inspektörerna.
5. Hur kompetensförsörjningen inom tillsynen kan stärkas. Idag rapporterar allt fler tillsynsmyndigheter om svårigheten att rekrytera.

Naturvetarna är fackförbundet för akademiker inom naturvetenskap och har 35 000 medlemmar. Medlemmarna finns på arbetsmarknadens alla sektorer och många arbetar inom life science, miljö, livsmedel, skog och tech. Naturvetarna har många medlemmar som arbetar

inom livsmedelstillsynen och vill utifrån det göra några medskick utifrån ett medarbetarperspektiv på utredningens förslag.

Naturvetarnas synpunkter

13. Ansvaret för planerad fuskkontroll centraliseras

Naturvetarna ser positivt på förslaget om att centralisera den planerade fuskkontrollen. Medlemmar hos Naturvetarna som arbetar med inspektion upplever att det finns en bristande helhetssyn av kontrollarbetet som leder till dubbelarbete och till fler kontroller än nödvändigt. Naturvetarna ser däremot en risk av att ökad centralisering kan innebära att lokalkännedom går förlorad. Något som utredningen även adresserar. Våra medlemmar inom tillsynen har lyft att aktörer som medvetet fuskar avsevärt utskiljer sig från de andra verksamheter de kontrollerar. Det kan till exempel handla om att dessa aktörer inte registrerar sina livsmedelsanläggningar. Det blir svårare för en centraliserad organisation att upptäcka icke-registrerade anläggning i jämförelse med en lokal kontrollfunktion som kontinuerligt rör sig inom det geografiska området. Därför instämmer Naturvetarna med utredningens förslag om att det behöver inrättas regionala kontor för den planerade fuskkontrollen.

14. Samordningen av myndigheternas arbete bör stärkas

Naturvetarna ser positivt på att utredningen föreslår ett aktivt arbete för en god samordning för livsmedelskedjan genom planering, koordinering, vägledning och uppföljning. Våra medlemmar vittnar om att det finns olika erfarenheter av samarbete mellan myndigheterna idag. På handläggarnivå fungerar samarbetat ofta bra, men om det inte finns en samsyn på ledningsnivå påverkar det samarbetet negativt och i längden försvårar handläggarnas arbetsmiljö. Därför behövs tydlighet om hur samarbete eller en övertagning av ärende ska se ut.

Naturvetarna vill också understryka vikten av att infrastrukturen för samordningen fungerar väl. Ett hinder som lyfts idag är att länsstyrelser, kommuner och de tre berörda myndigheterna arbetar i olika digitala stödsystem. Utredningen skriver att samordning är viktigt för att verksamheterna inte ska få fler kontroller än nödvändigt. I dagsläget finns en frustration hos de kontrollerade verksamheterna som har svårt att uppfatta vem som kontrollerar för vad och vilken myndighet de ska kontakta i olika frågor. Det här påverkar i slutändan kontrollanternas arbetsmiljö negativt och skapar onödigt dubbelarbete.

15. En stärkt central organisation mot fusk i livsmedelskedjan

Naturvetarnas anser att det är positivt att en FUSK-enhet inrättas som innehåller underrättelse och analys, nationell kontrollstyrka, samordningskansli och leds av en styrgrupp och en samverkansgrupp. För att enheten, som ska fungera som en gemensam resurs för de tre centrala myndigheterna där nationella samordnare från varje myndighet deltar, är det viktigt att enheten inte slits mellan de olika myndigheternas prioriteringar.

Den nationella kontrollstyrkan som föreslås inrättas och ska vara anställd under Livsmedelsverket kommer både behöva kunskap inom alla kontrollområden tillsammans med kompetens om fusk. I dagsläget intygar våra medlemmar hos de berörda myndigheterna att de måste ha en oerhört bred områdeskompetens, vilket leder till att de ibland får kritik om att de inte har rätt specialkompetens från de verksamheter som kontrolleras. Naturvetarna ser därför en risk med ett ännu större kunskapsglapp inom respektive kontrollområde för den nationella kontrollstyrkan. Det skulle kunna resultera i en utsatt situation vid fuskkontroll om de inte känner till området de kontrollerar tillräckligt väl.

17 Finansiering

Naturvetarna ser positivt på att finansieringen för den planerade fuskkontrollen ska vara skattefinansierad, men vill understryka att det kommer behövas ökade anslag till myndigheterna för att de ska kunna ta på sig det här nya och stora uppdraget. Och i det initiala skedet kommer det att behövas än mer resurser för att bygga upp den nya verksamheten. Våra medlemmar hos de berörda myndigheterna menar att de idag står inför nedskärningar. Om det inte tillkommer tillräckligt med resurser för att utföra uppdraget kommer det påverka all kontroll inom livsmedelskedjan negativt.

19. Nya bestämmelser om uppgiftsskyldighet

Naturvetarna ser positivt på förslaget om en ny sekretessbrytande uppgiftsskyldighet mellan de berörda myndigheterna. Våra medlemmar upplever att dagens kontrollarbete försvåras då myndigheterna inte är fullt kalibrerade och ett informationsglapp föreligger mellan myndigheterna. GDPR och säkerhetslagstiftning haft lyfts som två hinder för ett gott samarbete.

NATURVETARNA

Frida Lawenius
Förbundsdirektör

Julia Nederberg
Utredare